

Стамбени спор пуне јурисдикције

Кад нема одлуке о додели стана заштита повређеног права се обезбеђује у спору пуне јурисдикције.

Из образложења:

"Право на решавање стамбене потребе је аутономно право из радног односа које се уређује колективним уговором, односно општим актом, као његовим супститутом у смислу члана 121. став 2. Закона о радним односима. Зато се спор о повреди тог права сматра радним спором из члана 97. Закона о радним односима, који решава суд опште надлежности, у смислу члана 12. став 2. Закона о судовима. С обзиром на то, Окружни суд је учинио битну повреду поступка из члана 354. став 1. у вези члана 16. ст. 1. и 2. ЗПП, када је укинуо првостепену пресуду и одбацио тужбу. Пошто је то ревизијски разлог из члана 385. став 1. тачка 2. ЗПП, овај суд је укинуо решење другостепеног суда и предмет вратио на поновно одлучивање о жалби туженог.

У поновном одлучивању другостепени суд ће поступити по примедбама овог суда из решења Рев. 616/93 од 4.3.1993. године и донети мериторну одлуку, имајући у виду да право из радног односа може бити повређено и фактичком радњом, а не само одлуком, у ком случају се заштита у радном спору може остварити и тужбом за утврђење права на доделу стана са додатним захтевом да се тужени обвезе да стан у одређеном року додели првом на ранг листи из времена расподеле, а ако то не учини да пресуда замени одлуку о додели стана. Кад, као у овом случају, нема одлуке о додели стана, заштита права се има обезбедити у спору пуне јурисдикције. Утолико пре што је овде реч о спровођењу раније донете правноснажне одлуке којом је наложена поновна расподела после поништавања првобитне одлуке о његовој додели".

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 2999/95 од 12.7.1995)

припремио др Зоран Ивошевић

ОДЛУКЕ САВЕЗНОГ УСТАВНОГ СУДА

Ако општински орган не врши своје послове, или их врши на начин којим се угрожавају уставна права грађана, односно теже оштећују друштвени интереси, влада може преузети обављање тих послова

Одредбом члана 45. Закона о територијалној организацији Републике Србије и локалној самоуправи ("Службени гласник РС", бр. 47/91, 79/92 и 47/94) прописано је: у случајевима кад општински орган не врши своје послове дуже од три месеца, или их врши на начина којим се угрожавају уставна и законска права грађана, односно теже оштећују друштвени интереси, вршење тих послова може преузети непосредно Влада, односно тело које она образује.

Устав СРЈ зајемчио је, одредбом члана 6. став 4, право локалне самоуправе, у складу са уставом републике-чланице. Право локалне самоуправе остварује се, дакле, у складу са уставом републике-чланице. Гледано са становишта Устава СРЈ, битно је да републички устав, односно републички закон, не укида то право, зајемчено Уставом СРЈ. Оспорена законска одредба не укида право на локалну самоуправу. Стога се не поставља питање да ли

је та законска одредба противна Уставу СРЈ. Локална самоуправа остварује се и под условима утврђеним републичким законом. А то је суверено право републике-чланице. Привремене мере које се могу предузети по оспореним одредбама наведеног републичког закона не значе укидање права на локалну самоуправу.

Оспорена законска одредба није противна ни Општој декларацији о правима човека, ни Међународном пакту о грађанским и политичким правима, будући да не значи укидање локалне самоуправе, већ - утврђивање односа у локалној самоуправи у одређеним случајевима, утврђеним законом, омогућавање исправног функционисања органа локалне самоуправе у интересу остваривања права грађана, и у друштвеном интересу. Закон о којем је реч, ни на који начин не доводи у питање остваривање права на локалну самоуправу, па нема разлога за покретање поступка за оцењивање уставности оспорене законске одредбе.

(Савезни уставни суд, решење I У број 9/95, од 11.10. 1995)

Извршење појединачног акта може бити обустављено само ако су у питању неотклоњиве штетне последице извршења тога акта

Организација која је предложила да Савезни уставни суд одлучи о томе да ли је републички пропис о отварању рачуна за обављање платног промета и вођење евиденције о финансијско-материјалном пословању организационих јединица правних лица чије је седиште ван територије републике-чланице на чијој територији те јединице обављају делатност, захтевао је да Савезни уставни суд нареди да се обустави извршење појединачних аката донесених на основу оспореног прописа.

Услов за обуставу извршења појединачног акта донесеног на основу прописа чија се уставност оспорава јесте (члан 132. Устава СРЈ) да појединачни акт може - уколико буде извршен - произвести неотклоњиве штетне последице чије отклањање не би било могућно без одлуке Суда о обустави извршења. Увидом у појединачне акте чије би извршење требало - по предлогу организације - обуставити, Савезни уставни суд закључио је да ништа не указује на то да су у питању последице извршења чије отклањање не би било могућно након одлуке Суда о томе да ли је општи акт на основу којег је донесен појединачни акт у складу с Уставом СРЈ.

(Савезни уставни суд, решење III У број 139/95, од 11.10. 1995)

Војни тужилац има право да, пред Врховним војним судом и пред Савезним судом, предузима све радње за чије је предузимање овлашћен Савезни државни тужилац

Одредбама чл. 9., 14. и члана 15. Закона о војном тужиоцу ("Сл. лист СРЈ", број 11/95) прописано је да је Врховни војни тужилац надлежан да поступа пред Врховним војним судом и Савезним судом; да захтев за заштиту законитости против правноснажних одлука војних судова и правноснажних одлука других органа Војске Југославије подноси Врховни војни тужилац, који је овлашћен да, кад Савезни суд одлучује о ванредном правном леку против пресуде Врховног војног суда или о сукобу о надлежности између војних судова и других редовних судова, предузима све радње за чије је вршење законом овлашћен Савезни државни тужилац.

Грађанин сматра да оспорене законске одредбе нису у складу са Уставом СРЈ, пошто нижем тужиоцу дају овлашћење да врши радње које, по

природи односа у тужилачкој организацији, припадају Савезном државном тужиоцу.

Уставом СРЈ није установљен никакав савезни правосудни систем; још мање - правосудни систем земље и тужилачка организација. Устав СРЈ утврђује, само, да су Савезни суд и Савезни државни тужилац - савезни органи, с надлежностима утврђеним Уставом и савезним законом. Устав СРЈ утврђује и постојање војних судова и војних тужилаца, који се установљавају савезним законом. Савезни државни тужилац је, дакле - савезни државни орган, с надлежностима утврђеним Уставом и савезним законом. Тај орган не стоји на челу некакве "тужилачке организације" и није једини државни орган који пред Савезним судом може улагати правна средства, односно предузимати одређене радње. Пошто су и војни судови и војни тужиоци "уставна категорија", не противи се духу Устава СРЈ да Врховни војни тужилац, у стварима о којим суде војни судови, предузима, пред Савезним судом, одређене радње и подноси правне лекове прописане оспореним одредбама наведеног савезног закона. Тиме се не дира ни у једно овлашћење Савезног државног тужиоца утврђено Уставом, нити Савезни суд онемогућује да одлучује о примени савезног закона. Овлашћење Врховног војног тужиоца на предузимање радњи пред Савезним судом ниуколико не утиче на остваривање начела једнакости грађана, из члана 20. Устава СРЈ. Због тих разлога, Савезни уставни суд одбио је да покрене поступак за оцењивање уставности оспорених одредби Закона о војном тужиоцу.

(Савезни уставни суд, решење I У број 137/95, од 11.10. 1995)

Рокове од чијег поштовања зависи стицање или губитак права човека и грађанина не може прописивати општи акт аутономног права

Одредбом тачке 2. Одлуке о рачунању у пензијски стаж времена вршења самосталне делатности врхунским спортистима ("Сл. гласник СРС", број 50/77, 50/79 и 14/81) одређен је рок у којем се могу подносити захтеви за утврђивање у пензијски стаж времена вршења делатности у својству врхунског спортисте.

Савезни уставни суд оценио је да оспорена одредба наведене одлуке није у складу са Уставом СРЈ. Права из пензијског и инвалидског осигурања спадају у основна права, утврђена Уставом СРЈ и савезним законом. Одређујући да се слободе и права зајемчене Уставом СРЈ остварују непосредно на основу тога устава, и да се законом може уредити само начин вршења права, кад је то неопходно за њихово остваривање или кад је то утврђено Уставом СРЈ, Устав (члан 67) поставља начело по којем се права човека и грађанина не могу уређивати актима чија је правна снага испод правне снаге закона. А то значи: ни подзаконским актима државних органа, ни актима аутономног права. Прописивање рокова у којима се може остварити одређено право утиче на стицање или губитак права зајемчених Уставом и савезним законом. Отуда, доносилац оспорене одлуке није смео прописивати рок у којем се може поднети захтев за утврђивање у пензијски стаж одређеног времена, нити пропуштање тога рока сме значити да грађанин не може остварити једно право које му јамчи Устав СРЈ.

(Савезни уставни суд, решење III У број 82/95, од 11.10. 1995)

Ако је оспорен општи акт престао да важи у току поступка за оцењивање његове уставности, Савезни уставни суд обуставиће поступак, уколико тај акт није произвео неотклоњиве штетне последице

”Овлашћени предлагач” покренуо је пред Савезним уставним судом поступак за оцењивање уставности републичког правилника о ближим критеријумима за утврђивање тржишне вредности која чини основицу за разрез пореза на имовину физичких лица.

У току поступка, доносилац оспореног општег акта донео је нов правилник, чијим је ступањем на снагу престао да важи ранији (оспорени) правилник.

Савезни уставни суд утврдио је да оспорени правилник, који је кратко био на снази, практично, није био ни примењен, и да није произвео никакве последице због којих би, сагласно одредби члана 83. став 1. Закона о Савезном уставном суду (“Сл. лист СРЈ”, број 36/92), требало да утврди да оспорени правилник, у време док је био на снази, није био у складу са Уставом СРЈ, па је стога обуставио поступак за оцењивање уставности ранијег правилника.

(Савезни уставни суд, решење III У број 110/95, од 11.10. 1995)

Влада републике-чланице не може прописивати кад се плаћање и наплаћивање може вршити у ефективном страном новцу

Одредбом члана 3. став 2. Одлуке о продаји моторног бензина и дизел горива под посебним условима, за време трајања санкција Савета безбедности ОУН (“Сл. лист РЦГ”, бр. 45/92 и 57/92) прописано је да се бензин и дизел гориво могу продавати под посебним условима, на малопродајним местима које одреди Министарство енергетике Републике Црне Горе, у складу са посебним уговором, и за ефективан страни новац.

Влада Републике Црне Горе сматра, полазећи од тога да наведена одлука има ограничено временско важење, да Закон о девизном пословању дозвољава, за време трајања санкција Савета безбедности ОУН, одступање од начела да је средство плаћања и наплаћивања на територији Савезне Републике Југославије нови динар, и да јој одређене одредбе тога закона допуштају да пропише да се дизел гориво и моторни бензин могу, у наведеним условима, продавати и за ефективан страни новац.

Оцењујући оспорену одредбу наведене одлуке противном савезном закону, Савезни уставни суд пошао је од тога што је Законом о девизном пословању (“Сл. лист СРЈ”, број 12/95) (члан 4) прописано да је забрањено плаћање и наплаћивање у девизама или у злату, између домаћих лица, између страних лица и између домаћих и страних лица у Југославији, и закључивање послова којима се обезбеђује да ће се вредност уговорене обавезе у новим динарима израчунавати на основу цене злата или курса новог динара у односу на стране валуте, ако савезним законом није друкчије одређено. Изузетак од тога може, по Закону о девизном пословању, бити, на предлог Народне банке Југославије, утврђен само одлуком Савезне владе. Тај закон не допушта, дакле, ни у каквим условима, влади републике-чланице да прописује кад се плаћања у земљи могу вршити у ефективном страном новцу. Ако, дакле, и постоји изузетак од изложеног правила, тај изузетак може прописати само Савезна влада. Никакве околности, па ни оне на које

се позива Влада Црне Горе, не допуштају да изузетак од реченог правила прописује републичка влада. Зато је Савезни уставни суд оценио да оспорена одредба наведене одлуке Владе није сагласна, ни материјално, ни формално, са савезним законом.

(Савезни уставни суд, одлука IV У број 66/95, од 8.11.1995)

Законски пропис који правна лица и предузетнике обавезује да део текућег девизног прилива издвајају на посебан рачун и издвојене девизе продају Народној банци Југославије - није противан Уставу СРЈ

Одредбом члана 110. Закона о девизном пословању ("Сл. лист СРЈ", број 12/95) прописано је да су правна лица и предузетници дужни да део текућег девизног прилива који остваре издвоје на посебан рачун и да издвојене девизе продају Народној банци Југославије. По Одлуци о обавези издвајања дела текућег девизног прилива у години 1995. ("Сл. лист СРЈ", бр. 17/95, 30/95 и 40/95), банка и њени комитенти дужни су да продају Народној банци Југославије девизе у постоцима ближе одређеним том одлуком Савезне владе.

Грађанин сматра да оспорена законска одредба и оспорена одлука нису у складу с Уставом СРЈ - одредбама чл. 75. и члана 78. тачка 3), будући да је у питању ограничење располагања средствима правних и физичких лица, које може постојати само за време ратног стања, непосредне ратне опасности или ванредног стања, које мора утврдити Савезна скупштина. Пошто она то није утврдила, оспорена законска одредба и оспорена одлука нису у складу с Уставом СРЈ.

Одбијајући да покрене поступак за оцењивање уставности оспорене законске одредбе и оспорене одлуке, Савезни уставни суд указао је, пре свега, на чињеницу да је о обавези издвајања одређеног дела девизних средстава и продаји тих средстава Народној банци Југославије, одлучивао још 1993. године: за важења ранијег Закона о девизном пословању, и изразио становиште по којем пропис о тој обавези није противан Уставу СРЈ. Савезни уставни суд одбио је да покрене поступак за оцењивање уставности у наведеном случају, и због тога што је оценио да оспорена законска одредба, односно оспорена одлука не значе ограничавање располагања средствима о којем је реч у одредби члана 75. Устава Савезне Републике Југославије. Обавеза оних на које се ти прописи односе никако не значи ограничавање располагања средствима до којег може доћи под условима утврђеним том одредбама Устава СРЈ. Право државе да установи ту обавезу произлази из њеног права да утврђује, уређује девизно пословање, утврђеног одредбом члана 77. тачка 2) Устава СРЈ, а то право држава не остварује ограничавањем располагања средствима, будући да увозник има обавезу да део средстава у девизама прода Народној банци Југославије, и да није, дакле, лишен располагања девизним средствима која оствари на тај начин. Остваривање тога права државе није условљено проглашењем ратног стања - члан 75. Устава СРЈ, будући да није реч о ограничавању располагања средствима, већ о једној обавези која настаје их девизног пословања правних лица и предузетника, и која повлачи право на динарску накнаду издвојених девизних средстава, односно продатих средстава те врсте Народној банци Југославије.

(Савезни уставни суд, решење I У број 136/95, од 8.11.1995)

**Закон о национализацији најамних зграда и грађевинског
земљишта није у примени, није на снази, па га Савезни уставни суд
не може оцењивати**

Грађанин је оспорио уставност Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта ("Службени лист ФНРЈ", бр. 52/58 и 3/59).

Савезни уставни суд закључио је да наведени закон није на снази и да, следствено одредби члана 124. став 2. Устава СРЈ, не може одлучивати о томе да ли је тај закон сагласан с Уставом СРЈ, будући да је примена оспореног закона давно престала: још за важења Устава СФРЈ од 1963. и 1974. године. Закон је престао да важи самим његовим извршењем. Савезни уставни суд не може, дакле, одлучивати, сагласно одредби члана 124. Устава СРЈ, да ли је тај закон сагласан с Уставом, будући да је од стварног престанка његовог важења протекло много више од једне године.

(Савезни уставни суд, решење I У број 140/95, од 8.11.1995)

припремио Ђорђе Ђурковић